

MIROLJUB

GODINA: IV.

SOMBOR, 2001.

BROJ 3 (15)

Dr. Jasmina Kovačević sa članovima KUDH "Bodrog"

Detalji sa Sabora Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva "Vladimir Nazor" iz Sombora

VRAĆENO IME DRUŠTVU

Sabor KUD-a "Vladimir Nazor" u Somboru donio je 20. svibnja 2001. godine odluku da se vrati staro ime našem Društvu koje od tog dana glasi: **Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Vladimir Nazor" Sombor**.

Društvo je osnovano još 1936. godine pod imenom Hrvatsko kulturno društvo "Miroљub". Društvo je promijenilo naziv 1945. godine u Hrvatski prosvjetni dom. Godine 1949. ponovno se mijenjalo ime u Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo "Vladimir Nazor".

Na temelju političke direktive, a mimo volje članova i Uprave Društva, koncem 1957. godine promijenjen je naziv u Kulturno-prosvjetno društvo "Vladimir Nazor". U monografiji Društva, vezano za ove događaje, piše: "Još početkom 1956. godine prošireni plenum SSRNJ za grad dao je predlog da se pristupi reorganizaciji rada kulturno-umjetničkih društava u gradu... Sa raznih strana davane su često i protivrječne sugestije i predlozi o tome što i kako treba koje društvo raditi, a to se u nekim društvima tumačilo kao mogućnost nekih fuzija ili raspuštanja postojećih društava..." U Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu "Vladimir Nazor" prvo je to pogodilo pjevački zbor. Folklorna sekcija prestala je raditi, a godinu dana kasnije i drama se ugasila... Tih godina, naročito 1959. i 1960. kulturni rad Društva uglavnom se sveo na čitaonicu i biblioteku... Spomenutom inicijativom općinskog odbora SSRNJ folkloriši Društva su pripojeni gradskom folkloru, dramska sekcija Društva spojena je u Amatersko pozorište, Pjevački zbor Somborskom pevačkom društvu, stolnoteniska sekcija "Partizanu", a ostale sekcije /tamburaška, džez orkestar, šah, fiskulturna i nogometna/ jednostavno su zamrle. Nametnuta regionalizacija učinila je ono sa čim se članovi Upravnog odbora nikako nisu mogli pomiriti - odstranila je omladinu iz društva "Vladimir Nazor".

Očigledno je to bio pokušaj da se Društvo ugasi i mnogo je prošlo vremena dok se nije ponovno obnovio rad pojedinih sekcija. Godine 1964. ponovno je mijenjan naziv u Kulturno-umjetničko društvo "Vladimir Nazor". Taj naziv naše Društvo zadržalo je najdulje, sve do ove godine.

Društvo je od svog osnutka do danas imalo zadaću: očuvati i njegovati kulturu bunjevačko-šokačkih Hrvata Sombora i okolice. O tome govori i Statut Društva kao i sve aktivnosti Društva u proteklih 65 godina postojanja i djelovanja koje je i danas nezaobilazno.

Prošlih desetljeća na razne načine pokušalo se ometi djelovanje našeg Društva. Bilo je tih zlih namjera izvan i unutar Društva. Tako su pojedinci uz tvrdnju: "mi smo Bunjevci, a ne Hrvati" pokušali nametnuti samo "bunjevačku liniju" unutar Društva. Svi su ti pokušaji propali jer se veliki dio članstva stalno pridržavao početnih odrednica u radu Društva. Zato broj članova Društva stalno raste, a među njima znatan broj čine mlađe osobe.

I danas ako putnik namjernik stigne u Sombor i pita kojeg Somborca gdje je "Hrvatski dom", odmah će dobiti jasan odgovor.

Josip Pekaović

VRAĆANJE SVOJIM KORIJENIMA GODIŠNJI SABOR KUD-a "VLADIMIR NAZOR"

Redoviti Sabor KUD-a "Vladimir Nazor" Sombor, najvišeg organa upravljanja Društvom, održan je u Maloj sali u nedjelju, 20. 05. 2001. godine u prisustvu velikog broja članova, simpatizera i gostiju. Sabor je otvorio predsjednik Društva **Alojzije Firanj** uz konstataciju da je prisutan potreban broj članova za punovažno odlučivanje. Prije početka rada odata je počast preminulim članovima Društva između dva Sabora. Predsjednik je pozdravio sve prisutne, a posebno **Ivana Bandića** i **Stipana Među** iz Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu te **Miroslava Kovačića** iz Generalnog konzulata RH u Subotici. Po utvrđivanju dnevnog reda Sabor je vodilo Radno predsjedništvo kome je predsjedao **Franjo Krajninger**.

Izvještaj o radu Društva između dva Sabora podnijela je **Cecilija Miler**, izvještaj o materijalno-financijskom poslovanju **Pero Krajninger**, a izvještaj Nadzornog odbora **Stana Matarić**. U diskusijama po izvještajima uzeo je učešće veliki broj prisutnih koji su dali ocjenu i sud o radu Društva u proteklom periodu s korisnim prijedlozima i sugestijama za dalji rad. Izvještaji su prihvaćeni u cijelosti.

Na prijedlog Upravnog odbora o promjeni naziva Društva donijeta je odluka da će se Društvo zvati **Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Vladimir Nazor" Sombor**. U tom smislu su usvojene i Izmjene i dopune Statuta, odnosno prečišćeni tekst koji se odnosi na izmjenu naziva i pečata Društva.

Na prijedlog o promjeni iznosa godišnje članarine donijeta je odluka da iznos osnovne godišnje članarine iznosi 300 dinara.

Određen broj članova Upravnog odbora zbog neaktivnosti je zamijenjen novim članovima. Za nove članove Upravnog odbora izabrani su: **Albert Dorotić**, **Gaša Džinić**, **Marija Šeremešić**, **Miša Mračićna**, **Šima Gertner** i **Antun Kovač**.

Z. Č.

Dragi prijatelji tamburaši!

Neobično sam sretan i obradovan viješću da Vaša Tamburaška sekcija pri HKUD "Vladimir Nazor" uspješno djeluje već pet godina. U ovim teškim i turbulentnim vremenima jedino što nam može pomoći i olakšati nam srce i dušu jest ono u što vjerujemo, a to je naša povijest, naša glazba, naša umjetnost.

U svakom smislu želim Vam puno sreće, radosti i uspjeha u daljnjem radu s nadom da ćemo se vrlo brzo sresti i kroz glazbu surađivati.

Pečuh, 28. svibnja 2001.

Siniša Leopold

Svečana povorka na putu prema karmelićanskoj crkvi u Somboru - 16. 07. 2001. godine

240 GODINA ŠKOLSTVA U ČONOPLJI /II. DIO/

U povodu 200. godišnjice škole u Čonoplji, Ilija Džinić napisao je tekst pod nazivom "Jedna bačka seoska škola u prošlosti". Ovaj rukopis do sada nije objavljen. Ovdje donosimo kratke izvode iz ovog rukopisa koji ima 164 stranice.

Od 1879. do 1898. godine

1886. godine osnovano je sedmo učiteljsko mjesto, pa i pored toga broj đaka je velik i stalno preko 758 đaka.

1894. godine za ljetne mjesecе otvara se dječje obdanište. Iste godine, tj. 1894. g. na mjestu zastarjele zgrade podiže se nova, lijepa školska zgrada sa učiteljskim stanom.

Od 1898. do 1919. godine

Stare školske zgrade planski se zamjenjuju novima. Na mjestu stare škole u njemačkom dijelu sela podiže se 1903. godine nova lijepa školska zgrada sa dvije učionice i jednim učiteljskim stanom.

Učiteljice su u to doba morale biti neudate, ukoliko su htjele ostati u učiteljskoj službi. Zato školski odbor na svojoj sjednici od 7. 05. 1905. godine u vezi zaruka učiteljice **Konček Gizele** sa učiteljem **Majerček Boldižarom** donša ovu čudnu odluku: "imenovana može da zadrži učiteljsku službu, no poslije udaje u slučaju porođaja sama mora da snaha trošak zbog zamjene u školi".

Od 1919. do 1941. godine

Završetkom I. svjetskog rata, prosinca 1918. godine u Čonoplji su čekali na uputstva kako i kada da otpočne školska obuka. Školski odbor je 2. 03. 1919. godine riješio da školska obuka, nakon što školske dvorane budu okrečene, očišćene, oribane, dakle dovedene u red, 10. 03. 1919. godine ima otpočeti i da ta krnja 1918./19. školska godina traje do kraja lipnja, a nova školska godina 1919./20. ima otpočeti odmah početkom rujna. Inače, nastavilo se sve po starom, ostala su stara odjeljenja sa svojim učiteljima, samo baš nedostaje učitelj za bunjevačke đake u "bunjevačkoj školi", pa je mjesni župnik **Kuč Andrija**, kao upravitelj škole u ime Školskog odbora, kao privremenog učitelja postavio **Iliju**

Džinića. Poslije ispita krajem lipnja 1919. godine u Srpskoj učiteljskoj školi u Somboru, stekao učiteljsku diplomu, bude od mjesnog Školskog odbora u Čonoplji 31. 07. 1919. godine i formalno izabran, a od Kaločkog nadbiskupa i potvrđen kao stalan i redovan učitelj tada još konfesionalne rimokatoličke škole u Čonoplji. I nakon što su početkom 1919./20. školske godine svi čonopljski učitelji položili zakletvu, otpočela je školska obuka: a/ na srpsko-hrvatskom (bunjevačkom), b/ na njemačkom i c/ na mađarskom nastavnom jeziku. Ukupan broj đaka je 501. Osim dva đaka reformatorske vjeroispovijesti i tri mojsijevca, ostali đaci su bili rimokatolici.

U narednih par godina bilo je dosta poteškoća oko normalnog i uspješnog izvođenja školske obuke. Jedno vrijeme nedostajali su potrebni udžbenici, a drugo učitelji manjinskih odjeljenja nisu znali državni jezik. U "bunjevačkoj školi" poučavala se prvo latinica, a zatim u drugom razredu i ćirilica, dok od trećeg razreda paralelno i jedno i drugo. Pored osnovnih radilo se i u produžnoj školi i to četvrtkom od 8 do 11 i nedjeljom od 8 do 11 sati.

29. 08. 1920. godine izabran je novi mjesni školski odbor. Politička općina stavljena je pred alternativu ili da sama izdržava svoje škole i plaća učitelje, ili da preda školu državi, te zato predstavničko tijelo nakon temeljitog pretresa izdržavanja škola na svojoj sjednici od 19. 09. 1920. godine **pod brojem 23 rješava da rimokatolička osnovna škola u Čonoplji postane državna**, pošto općina nije u stanju da primi terete skopčane sa izdržavanjem same škole, pogotovo da isplaćuje znatno povećanu plaću učitelja itd.

Reguliranjem plaće i ostalih prinadležnosti (kao na primjer oženjeni učitelj dobijao je po 4 hvata ili 72 mtc. I. klase tvrdog drveta za gorivo), ne samo da je bio vidno popravljen životni standard učiteljskog osoblja nego je ovaj stalež, do sada potcjenjivan, sa najnižeg stupnja službeničke klase odskočio mnogo više.

Rad u školama se u 1922. g. normalizira. Tiskani su i nabavljeni potrebni udžbenici. Čonopljska politička općina je 1921. g. sklopila ugovor o uvođenju struje iz Sombora.

Brojno stanje đaka u 1922./23. školskoj godini bilo je 248 muških i 241 ženskih đaka, odnosno ukupno 489. U 1923. godini zbog neznanja državnog jezika gubi službu **Eimann rođ. Konček Roza**, zabiljga u Čonoplji. U 1924./25. školskoj godini broj njemačkih odjeljenja popeo se već na pet.

Zabavište

Zabavištu u Čonoplji prethodilo je ljetno obdanište. U zapisniku školskog odbora od 26. 05. 1895. godine o otvaranju ljetnog obdaništa riješeno je da se otvori ljetno obdanište. To ljetno obdanište održavano je u doba kada su roditelji bili zauzeti zbog poljoprivrednih radova, a njihova djeca, ona od 3 do 5 godina su za to vrijeme mogla da provedu u igri i pjesmi pod nadzorom stručne zabavilje - vaspitačice. Obdanište je postojalo već i 1894. godine i radilo je u ljetnim

mjesecima sve do otvaranja zabavišta. Godine 1910. sazidana je zabavišna zgrada. Zabavište je radilo cijele godine izuzev zimskih mjeseci, kada je za tu malu djecu bio veliki godišnji raspust. Godine 1920. općinsko zabavište je postalo državno. Zabavljale su u zabavišnoj zgradi imale svoj stan.

Produžnu školu pohađala je mladež od 12 do 15 godina. Postojala su ispočetka tri odjeljenja, a kasnije je bilo i četiri odjeljenja i to samo na državnom nastavnom jeziku. Učitelji su za rad u produžnoj školi bili posebno honorirani. Ova škola se 1932. godine ukida.

1925. godine su državni činovnici, pa tako i učitelji, dobili željezničku legitimaciju, kojom su imali 50% popusta pri putovanju željeznicom po cijeloj državi.

Od 22. 11. 1930. ponovno je školski upravitelj **Ilija Džinić**. Banska uprava je 1. 04. 1937. preuzela na sebe održavanje seoskih škola. Ministarstvo prosvjete je 9. 09. 1936. godine donijelo Uredbu o održavanju narodnih škola, prema kojoj se održavanje narodnih škola prenosi sa školskih općina na banovine kao samo-upravna tijela.

Sve od podržavljenja konfesionalnih škola, tj. od 1920. godine za upotrebu za iskorišćavanje preuzetih crkveno-općinskih objekata zakupni odnos između države i crkve nije bio skoro 17 godina reguliran. Nije se znalo da li su upotrebljavani objekti zapravo neslužbeno eksproprijirani ili samo na korištenje silom prilika okupirani bez ikakve odštete, bez zakupnine, samo pod zakup uzeti. U tom pogledu jasna situacija je donijeta 1937. godine kada je objavljen raspis Prosvjetnog odjela banske uprave, prema kojem ako se: 1./ izvodom iz Z.k. mogu dokazati da su školske zgrade i zemlja svojina crkvene općine imaju se predati na rukovanje crkvenoj općini, pošto je neosporno pravo vlasnika da svojom imovinom slobodno raspolaze;

2./ po predaji školskih zgrada crkvenim općinama treba odmah povesti pregovore o uzimanju u zakup školskih zgrada za školske potrebe. Kako školske općine sada nemaju nikakvih izdataka za redovno održavanje škola (jer je tu dužnost preuzela na sebe Banska uprava), to se sada moraju osnovati fondovi za zidanje školskih zgrada.

Na osnovu naprijed navedenog Mjesni školski odbor je donio odluku da se vrate Rkt. crkvenoj općini u mjestu tri školske zgrade (sa 6 školskih dvorana i dva učiteljska stana). Konačno, 3. 03. 1938. izvršena je primopredaja zgrada,

zemlje i inventara.

1. 04. 1941. godine obustavljena je nastava u svim školama.

Od 1941. do 1944. godine - okupacija

12. 04. 1941. godine poslijepodne ulazi mađarska vojska u Čonoplju. Dana 24. 04. iste godine stiže u Čonoplju sam komandir, mađarski pukovnik iz Sombora, da uvede novo poglavarstvo u svoju dužnost. Tom prilikom su postavljeni svi stari učitelji, koji su znali mađarski, a za školskog upravitelja postavljena je **Ruža Burza**, no ona se brzo odriče svoje dužnosti, pa se već od 30. 04. 1941. godine za upravitelja škole u Čonoplji postavlja **Csorfoly Mihaly**, učitelj iz Sombora, koji je nekada radio u Čonoplji.

Školska obuka prvih mjeseci okupacije, tj. od kraja četvrtog do kraja šestog mjeseca 1941. godine, bila je na brzu ruku preuređena prema novim uputama za nove prilike, u kojima je uglavnom bilo izvedeno samo ono najpotrebnije. Htjelo se postići da se prekinuta krnja školska godina 1940/1941. ipak nekako završi.

Svi su učitelji već u šestom mjesecu 1941. godine morali podnijeti molbu da bi dobili novo postavljenje za narednu školsku godinu. Razmještaj učitelja bio je izvršen u Ministarstvu prosvjete u Budimpešti. U kolovozu 1941. već su bila poštom razasлана rješenja o novom postavljenju. Iz Čonoplje su dobili postavljenja četiri učitelja-učiteljice, a iz "Majke Mađarske" su dobili postavljenje 7 učitelja-učiteljica.

Ilija Džinić, bivši školski upravitelj, koji je podnio molbu da se postavi za učitelja u Somboru, dobio je u srpnju 1941. godine službeni dopis iz Budimpešte, u kojem se bez ikakvog obrazloženja javlja da se razrješava dužnosti.

Inače uopće ne vidimo nešto naročito, ništa novo, nešto različitog od dosadašnjeg jugoslavenskog načina rada u osnovnoj školi.

Poslijeratni život škole u Čonoplji, tj. od 1945. godine naći ćemo u "Letopisu" koji vodi sadašnja Uprava narodne škole u Čonoplji.

Ovim se završava rukopis "Jedna bačka seoska škola u prošlosti".

Prema navedenom rukopisu za "Miroljub"

priredio Ivan Burnać

STARE

Školska tradicija u Somboru je jako stara. Još 1717. godine je počela raditi škola pri Katoličkoj crkvi. Njeni prvi i jedini đaci su u to doba isključivo dica bunjevačkih Hrvata. Kako su se nacionalni odnosi u mistu stalno minjali, to je i uloga hrvatskog nastavnog jezika opadala, polako ali sigurno potiskivana mađarskim, što je i posledica političkog uticaja Mađara u okviru Austrije, a pogotovo posli Nagodbe iz 1867. godine, kojom klasni interesi austrijske i mađarske buržoazije dobivaju i potpunu nacionalnu obojenost. U Velikoj Austriji je oko 50% slovenskog stanovništva. Ona je podijeljena na dva dila: austrijski i mađarski, što je dovelo do pogoršanja položaja slovenskih naroda. Otuda se i može shvatiti nov položaj bunjevačkih Hrvata u Ugarskoj, a posebno u Somboru. Ne može se reći da među somborskim Bunjevcima nije bilo saznanja od kolikog je značenja školovanje naše dice. Nesrića je bila u tome što je nastava u rimokatoličkoj narodnoj školi bila na mađarskom jeziku. Po evidenciji iz tog vremena 1894. godine među učenicima je bilo: 318 Mađara, 222 Nemaca, 279 bunjevačkih Hrvata i 3 Srba. Broj Bunjevaca u školi nije mali. Za ono vrime na oko 6.000 stanovnika Bunjevaca to je značajan broj. Međutim, problemi su izlazili iz okolnosti da vaspitanja na hrvatskom jeziku nisu podržavali pozvani i odgovorni Bunjevci. Direktor škole **Ivan Ambrozović** pismeno se zalagao da škole tribaju biti otvorene i na bunjevačkim salašima, ali je zato bio prvi za direktnu primenu mađarskog nastavnog jezika. Tako je u Nenadiću škola osnovana 1861. godine. Školu je pohađalo 25 učenika, a prvi učitelj je bio **Martin Gromilović**. U Gradini škola je osnovana 1875. godine, ali bez bližih podataka o broju učenika, a ne zna se tko je bio prvi učitelj. Škola na Čatalinskom putu u Maloj Pešti osnovana je 1880. godine. Prilikom raspisivanja konkursa za radno misto učitelja u školi na Čatalinskom putu naznačeno je da prednost imaju kandidati koji vladaju dalmatinskim i nemačkim jezikom, podrazumijevajući mađarski obrazovnim i službenim jezikom. Na osnovu konkursa 1883. godine izabrane su učiteljice **Ana Koračoni** i **Iлона Režnji**. U isto vrime u Nenadiću pridaje **Sofija Tomić** sa godišnjom platom od 300 forinti i

SOMBORSKE ŠKULE

pravom uživanja bašte i 500 kvadrata plodnog zemljišta.

Četvrta škula je na kratko vrime bila organizirana i u Matarićima. Učiteljica je bila **Ceca**, čiji nam podaci nisu svi dostupni. Iako je nastava u salašarskim školama u to vrime bila na mađarskom jeziku, prakticalo se da časove vironauka i čitanja u bukvaru bude na hrvatskom.

Prosvitni radnici rimokatoličke narodne škole u Somboru su bili bunjevački Hrvati, Mađari i Nemci. Nastava je od 1867. godine više izvođena na mađarskom i nemačkom nego na hrvatskom jeziku. Prema podacima iz 1858. i 1859. godine pridavali su **Ivan Ambrozović**, upravitelj, **Gabor Gvoždak**, **Jožef Sempek**, **Ferenc Jauh**, **Lerinc Pene**. Od mnogih prosvitnih radnika, kao bunjevački Hrvat izdvajao se **Ivan Zetović**, rođen u Somboru 28. 08. 1846. godine. Učiteljsku škulu je završio u Pečuju 1870. Najviše je službovao u Sonti. Njegovo ime je važno spomena jer je **Ivan Zetović** napisao "*Zemljopis Mađarske za pučke učenike*" 1879. godine, "*12 božićnih pisama*" 1898. godine, "*Zemljopis Bačke*" 1981. godine. Sva tri dila su mu štampana u Somboru. Tako se jedan naš Somborac našeg roda proslavio kao prosvjetni i naučni radnik iako nije nikada službovao u Somboru.

Od svih prosvitnih radnika javnim dilovanjem za dobro bunjevačkih Hrvata posebno se brinio **Ljudevit Kuzmić**.

Ako se nastavni program i nastavni jezik uzmu kao elementi za provođenje određene nacionalne politike, ako se imaju u vidu nacionalne asimilacije kao posljedica mišanih brakova, te uticaj sridine, politike i ovome doda jedna ista vira, lakše će se shvatiti otkud pojava da ondašnji bunjevački Hrvati potpadaju pod uticaj Mađara. Zato su se neki od njih polako odricali svojih korijena i pripadnosti vlastitom narodu. Međutim, narodna asimilacija nije vlastita samo za Sombor i naš narod u njemu. Postoje i oni koji su bili Mađari, Nemci, Slovaci, a danas ne kriju svoju pripadnost hrvatskom narodu. Navest ću samo neka od takvih prizimena: **Sekereš**, **Altinger**, **Kalmar**, **Šteli**, **Astaloš**, **Krajninger**, **Laslo**, **Sabadoš** ... Ovo bi mogao biti predmet jedne posebne rasprave. Činjenica je da je školovanje bila jedna određena barijera procesu asimilacije našeg naroda.

Sve do 1918. godine školstvo je bilo pod uticajem crkvenih vlasti. To je posve razumljivo jer su svećenici bili najškolovaniji dio naroda u ono vrime. Stvaranjem Kraljevine Hrvata, Srba i Slovenaca 1918. godine država počinje uređivati školstvo na novi način. Polako isključivo u njezinu nadležnost prilazi sridnje i visoko školstvo. Zato se zakonima i uredbama uređuje na novi način, a najčešće je novoj vlasti u tome bila primer Francuska jer se tamo školovao veći broj obrazovanih ljudi koji su u državi vršili važne službe. U Somboru je više značajnih škola iz crkvene prišlo isključivo u državnu nadležnost.

Daci osnovne škole na Bezdanskom putu u Somboru 1944.

Završetkom Drugog svetskog rata nova vlast radila je užurbano na što širem opismenjavanju ljudi pomoću raznih tečajeva. U takvom jednom euforičnom raspoloženju zatečen je i naš narod u tom posiliratnom periodu. Svako je išao u škulu; jedni manje, a drugi više.

Počnu se graditi nove škole na salašima jer se smatralo da su stare neupotripljive i zastarile. Tada je na Bezdanskom putu kraj Sombora podignuta nova zgrada za škulu i učitelja. Do tada išlo se u škulu koja je bila na Mihaljevićevoj zemlji. U svim školama formirana su odiljenja prema nacionalnoj pripadnosti. Činjenica je da tih godina sva naša dica pohađaju škole i pojedini će od njih postići najvišu naobrazbu. Spominjem kao primer profesora docenta **Franju Fratrića**, koji radi u Novom Sadu na Fakultetu za fizičku kulturu. On je nekada bio i član Folklorne sekcije HKUD-a "Vladimir Nazor". Tu je i **dr. Antun Raić**, profesor političke ekonomije u Novom Sadu, **dr. Saša Bošnjak**, profesor matematike u Subotici. Ograničio sam se u ovom tekstu samo na one koji su postigli najvišu naobrazbu.

Razmišljajući o našoj budućnosti sićam se one narodne izreke da budućnost naroda ne leži u materijalnom blagostanju, nego u kolvki. To je istina. U naše vrime u svakoj obitelji bilo je četvero i više dice. Salaši su bili puni života. Ne sićam se da je i jedna obitelj propala materijalno zato što je imala više dice. Većina naših škula na salašima su zatvorene jer nema dovoljan broj dice da bi se mogla osnovati odiljenja. Tako se u Somboru poslidnjih godina broj dice u školama znatno smanjio. Razlog je samo jedan: nema dovoljno dice.

Budućnost pripada samo onim narodima koji imaju dice i čija su dica obrazovana.

Sigmund /Žiga/ Fratrić

BEREŠKE KRALJICE

KPD "Silvije Strahimir Kranjčević"
iz Bačkog Brega obnovio je stari običaj

Običaj "Kraljice" koji se održavao na Duhove ili kako se u Beregu kaže na Dove, a koji je ko i mlogi drugi nesto iz svakodnevnog života našeg naroda, obnovio je KPD "Silvije S. Kranjčević" poslije skoro 40 godina.

Ovaj običaj je bio vrlo cinit kod našega svita i mlogi ga se radošću siću. U želje da se stariji podsitu, a mlađi da viđu i zapamtu kako se ovaj običaj održavao, naše Društvo je 3. 6. 2001. godine na Dove ponovno oživilo stari običaj "Kraljice".

Na Dove su se divojčice od 13-14 godina i mlađe sprimale u nošnju, išle od kuće do kuće po selu i pivale pisme, a domaćini su i darivali. U grupe divojčica, obično su to bile druge ili iz razreda u škole približno isto godišće, bila je jedna mlada, dva diveruše, dva torbonoše i dva barjaktara. Prvo su išli barjaktari, za njima mlada između dva diveruše, iza nji druge cure ako i je bilo više, a na kraju dva torbonoše.

Barjaktari su nosili barjak od svilene marame sa resama, koja je bila na poseban način vezana za morsku trsku dugačku do 1,5 m. Mlada je imala burundžuk na glave i bila je okitita svežim cvjećem. Porid mlade, jedna s jedne strane, a druga s druge strane, išle su dva diveruše koje su vodile mladu. Iza nji išle su druge cure, a na kraj torbonoše koje su nosile torbe ili košare u koje su se metali darovi. Ako je bilo i novaca on se meto kod mlade u nedra.

Kako su nam izdivanile bake i kako se one sićaju, "Kraljice" su se skupljale kod mlade i tu su se sprimale, a tu su dolazile i na kraj da podilju darove. Šokice su išle u šokačkom, a bilo je tu i majstorica koje su se nosile i majstorski (građanski).

"Kraljice" su išle utvrditim redosledom, kako je to već rečeno ranije, od kuće do kuće. Kad stignu prid kuću dva barjaktara su stala jedan s jedne strane kapije ili vrata, a drugi s druge strane, i pivala se pisma za tu kuću. Kad se počne pivat "Ded zavedi kolo..." onda su barjaktari samo prominjili mjesto, a kad se pisma otpivala do kraj, tad i je domaćin darivo. Kako kažu pojedine bake, bilo je da su i torbonoše morale biti u sridine kako bi bolje čuvale ono što su dobili, jer su druga dica znala krasti to što su dobili, a znalo je bit i tuče sa drugom dicom da se svi barjaci pokidu. Obično su se barjaktari i torbonoše prominjili tako da je cura bila barjaktar u svojem sokaku, a i kad košara bude punija i teža da se malo odmoru.

Ostalo je zapisano da se običaj "Kraljica" održava u Beregu od 1925. godine. Prema zapisu iz te godine "Kraljice" su kad dođu prid kuću ili u dvor, stale u krug oko mlade, da je mlada sila na već sprimit stolac pokriven ponjavkom, da su oko njoj u krugu igrale "kraljice", a dva barjaktara suprotno jedan od drugog, šetala su oko tog kruga dok su se pivale pisme. Kad je domaćin darivo "kraljice" onda su se one zafaljivale domaćinu i rekle mu dobre želje - poželjile mu da ima dobru žetvu i drugo te su išle dalje uz pivanje pisama. Da je ovaj običaj išo ovako, a sigurno je to bilo davno kad se naše bake tog ne siću, može se vidit ako se usporedi sa "kraljicama" iz Monoštoru i Santovu. Viđe se mlogo sličnoga uz manje razlike. U Monoštoru, di se ovaj običaj prikazi samo za potrebe folkloru i Santovu, di se ovaj običaj ponovo održava od 1996. godine, viđe se da je tamo razlika ta što su barjaktari momci, pisme su različite, ali i vrlo slične zavisno od umeća oni koji su i sastavljali i zapamtili. Mlada u Monoštoru sidi u krilu jedne od "kraljica" koja sidi na stolice, a u Santovu mlada sidi na stolice u sridini kola. Pošto su običaji, nošnja i ostalo uz razlike neke veće neke manje, može se pritpostaviti da je kadkog davno i u Beregu ovaj običaj održavan isto ko i u Monoštoru i u Santovu. U Beregu se mlogo toga zaboravilo, manje je toga zapisano. U divanu sa g. Gujičinom, koji je godinama proučavao Monoštor i Santovu,

Bereške kraljice 1932.- mlada Marija Tomašev

zaključili smo da običaj "Kraljica" u Beregu mora biti isti ko i u ova druga dva mesta, uz manje razlike. "Kraljica" je bila ko matica u pčelinjaku, a pridstavljala je plodnost, koju su štatile ostale "kraljice", a barjaktari su tirali zle duhove od "kraljica" i kola. Mlogi će se sitit da su prija, kad su bili čauši u svatova, da su im starije žene rekle da jedan mora obavезno it isprid svatova kako bi štitiio mladence od zli čini i sl. Čauš je imo kandžiju na koje je otarak, a na šeširu puno plantika, i na njega se nisu mogle popeti nikakve zle čini, i na taj način je štitiio mladence. Tako su i barjaktari štitiili "kraljice".

No, da se vratimo na bereške "kraljice" ove godine. Mi smo tili da "kraljice" običu desetak kuća, da se otpivu pisme koje znamo i da će to biti dosta za prvi put, al' obišle su puno više. "Kraljice" su se skupile u Domu kulture i otal su prvo krenile u župni ured do župnika i njemu su prvom otpivale njegovu pismu. Od njega su očle do seoskog kneza i tek od njega su krenile po kuća. Znale su di šta triba da pivu. Kod župnika jedna pisma, kod kneza druga, di ima momak drugovačja, di ima cura opet drugovačja, di nema dice drugčja. Prija je tu bilo pisama i kod blagajnika, pa posebna pisma di je sin ošo u vojsku, u rat, di je otac moro otič daleko radit, a bilo je i pisama i za one koji je nisu tili primit il darivat.

Mlogi su dolazili vidit "kraljice" i zvali je da dođu u njeve kuće. Sa veseljem i punim srcem su primane u kuće. Mloge bake su i zaplakale kad su posli toliko puno godina opet vidile "kraljice", sićajući se kako je to bilo kad su one bile mlade. "Kraljice" su obišle mlogo kuća. U mloge kuće i sokake nisu ni mogle it iako su je čekali. Toliko su se umorile da su na kraju jedva mogle pivat i odat.

Dobile su "kraljice" i mlogo darova. Bilo je tu u mnogi kuća pravo, po starom šokačkom običaju, jaja, a onda i čokolade, šičera, kolača, kobasice, meda i dosta novaca. Mladina nedra bila su puna novaca. Darove su "kraljice" podiljile na jednake dilove između sebe te sritne i zadovoljne ošle svojim kućama, uz obećanje da će i na godinu bit "kraljice".

Marin Katačić

Bereške kraljice kod seoskog kneza Stipana Katačića na "Dove" 2001.

BEREŠKE KRALJICE

Kod župnika

U gospodski dvora
 U gospodski dvora Mile
 Gospodski su dvori
 Gospodski su dvori Mile
 Šindrom ograđeni
 Šindrom ograđeni Mile
 Zlatom pozlaćeni
 Zlatom pozlaćeni Mile
 Po njima se šeta
 Po njima se šeta Mile
 Gospodin plebanuš
 Gospodin plebanuš Mile
 I on bere ruže
 I on bere ruže Mile
 Pa na oltar meće
 Pa na oltar meće Mile
 Sa oltara skida
 Sa oltara skida Mile
 Pa ju nama daje
 Pa ju nama daje Mile

Refren:

Ded zavedi kolo
 Ded zavedi kolo Mile
 Na smiljevo polje
 Na smiljevo polje Mile
 Da smilja beremo
 Da smilja beremo Mile
 Smilja i kovilja
 Smilja i kovilja Mile
 Da kralja kitimo
 Da kralja kitimo Mile
 Kralja i kraljicu
 Kralja i kraljicu Mile
 Bana i banicu
 Bana i banicu Mile
 I dva barjaktara
 I dva barjaktara Mile
 Dajte nama dara
 Dajte nama dara Mile

Kod kneza

Od dvora do dvora
 Od dvora do dvora Mile
 Do kneževog stola
 Do kneževog stola Mile
 Di knez pije vino
 Di knez pije vino Mile
 A knezica spava
 A knezica spava Mile
 Diži se knezice
 Diži se knezice Mile
 Došle su kraljice
 Došle su kraljice Mile
 Dajte nama dara
 Dajte nama dara Mile
 Dara tri tovara
 Dara tri tovara Mile

Refren:

Ded zavedi kolo...
Di ima momak
 Mi ode dođošma
 Mi ode dođošma Mile
 I ode nam kažu
 I ode nam kažu Mile
 Da ode imade
 Da ode imade Mile
 Jedinak u mame
 Jedinak u mame Mile
 Mi ćemo ga ženit
 Mi ćemo ga ženit Mile
 Turkinjom divojkom
 Turkinjom divojkom Mile
 Koja nosi dara
 Koja nosi dara Mile
 Dara tri tovara
 Dara tri tovara Mile

Refren:

Ded zavedi kolo...
Di ima divojka
 Mi ode dođošma
 Mi ode dođošma Mile
 I ode nam kažu
 I ode nam kažu Mile
 Da ode imade
 Da ode imade Mile
 Jedina u mame
 Jedina u mame Mile
 Mi ćemo ju udat
 Mi ćemo ju udat Mile
 Za popova đaka
 Za popova đaka Mile
 Koji sitno piše
 Koji sitno piše Mile
 Po orlovom krilu
 Po orlovom krilu Mile
 I po sokolovom
 I po sokolovom Mile

Refren:

Ded zavedi kolo...
Di nema dice
 Moli Boga Maro
 Moli Boga Maro Mile
 Da kišica pade
 Da kišica pade Mile
 Pa da trava raste
 Pa da trava raste Mile
 Pa da kokoš pase
 Pa da kokoš pase Mile
 Pa da snese jaje
 Pa da snese jaje Mile
 Da ga nama daje
 Da ga nama daje Mile

Refren:

Ded zavedi kolo...

Sićanje na žetvu

Litnje jutro rasulo veselje po licima divojaka i momaka koji vrše poslidnje pripreme za zahvalu Bogu na dobru žetvu.

Šušti svila sačuvana u ormanima naših nana. Glančaju se čizme i još se čuje škripa starog vrmena kad su nam baće gazile ovu ravnicu. Ko da vidim moju majku i didu. On visok sa bilom košuljom i gaćama dugačkim bilim u četiri pole, brkove svoje gladi i priprema kola da se ide kositi žito. U avliji graja, svi su u poslu. Majka obula opanke, pripasala tkanu pregaču, a jutros rano ispekla gibanicu da se nađe. Uža smo sinoć do kasno noćas pleli. Radujem se jer ja ću ih stirati prid majkine noge.

Jutro rudi, sunce svojim zracima umiva ovu ravnicu. Još po malo drimljivi stižemo na žitnicu.

Dida se prikrsti i reče: "Bože pomози." Padaju prvi otkosi. Tata i dida kose, gladalice im vise za pojasom u kravljem rogu. Mama i majka rukovetaju a bać Ivan, komšija koji je došao na mobu, i ja steremo uža. Snopovi se ređaju u krstine.

Sunce se diže, mriši friški otkos žita, ševa se digla visoko i veselo cvrkuće svoju pismicu. Raduje se i ona ovom divnom danu. Čuje se dovikivanje risara. Klokoću točkovi paorskih kola po prašnjavim putevima ovog bačkog atara. Znojavi vranci zaržu koji put tek toliko da se upotpuni ovaj žetelački ugođaj. Ruke žuljevite, bose noge vešto gaze ostru strnjiku, leđa znojna. Dida nakrivio šešir, a on klopav, godine su ispisale svoj trag na njemu, jednim tempom zamahuje kosom. Ona sjajna, sinoć otkovana, samo prede svoju zanosnu pismu u šumi žita.

Podne je. Sunce upeklo i ševa začutila. U senci drva konji miruju. Vrime je ručku. Pod velikim drinkom dobra ladovina. Mama prostrla pokrovac, raširila bili čaršap i poređala ilo. Šareni se i mriši. Svi rumeni veseli sidaju. Dida prikriži krv, blagoslovi ranu i nas i ručak otpočne. Na obližnjem salašu zaškripi deram. Bać Ivan vadi vodu. Ona ladna ko led. Zna se, najmlađi dobija veliki koršov u ruke i kod bać Ivana na bunar. Potopim ga u kabo a on klokoće i puni se vodom. Veselo me čekaju da stignem. Dida zadigne koršov nikako priko ruke, vešto i nategne, zatim zagladi velike brkove, namisti se na lakat i otpočne.

Posli otpočinka nanovo u polje, pa sve do mraka.

"Bogu fala", kaže majka, i ovaj dan nam prođe. Ređamo se na kola, konji nemirni jedva čekaju da se krene kući. Dida pukne kandžijom, konji zatopotaju kopitama, točkovi zaklokoću i mi krenemo.

Sunce sida, rumenilo oblaka prosulo se po mrišljivim poljanama. Čuju se zvona sa naših tornjeva, pozivaju na pozdravljenje. Molitva se ne čuje samo se usne miču u nekom čudnom miru. Ulazimo u naš sokak. Na glavi mi ispletan vinac žita. To je majka plela posli ručka. Tek toliko da se vidi i da se zna sa kakog posla se vraćamo.

Dida i otac dižu šešire u vis i pozdravljaju komšije. "Faljen Isus, sek Ano", dovikuje komšija majki, jestel se umorili, jer rodilo dobro, ta toliko krstina imate. Ta nemož čeljadi ni naodgovarati još nas i kod kuće čeka poso, triba naranit, napojit, i pripremit uža za sutra.

Nebo postaje sve plavje, misec se uzdigo sav purpuran, posijao srebro po usnulim poljima i salašima i sve je utihlo i utonilo u san.

Cecilija Miler

Somborske žetvene svečanosti "Dužionica 2001"

Aktivnosti oko proslave ovogodišnje Dužionice već su uveliko u tijeku. U najvažnije pripreme uključeni su Upravni i Izvršni odbor. Oni su na svojim sjednicama odredili temelje programa proslava ovogodišnje Dužionice. Dogovoreno je da će u sklopu proslave biti postavljena i otvorena etnološka izložba šokačkih Hrvata. Dogovoreno je da u sklopu Dužionice bude i promocija novog broja "Miroljuba". Izabrani su ovogodišnji bandaš i bandašica: **Katica Marković i Josip Džinić**. U povijesti našeg Društva oni su do sada najmlađi bandaš i bandašica.

Centralni događaj ovogodišnje Dužionice bit će svečana sv. misa u crkvi Presvetog Trojstva. Poslije sv. mise bit će upriličen svečani prijem kod našeg gradonačelnika koji će primiti kruh iz ruku naše bandašice i našeg bandaša. Pokušat ćemo i ove godine našoj svečanosti dati izvorni značaj. Ove smo se godine dogovorili da u sklop proslave naše Dužionice uđe i proslava Gospe Karmelske koja se uvijek svečano obilježava 16. srpnja svake godine.

U sklopu proslave Dužionice ove godine dogovorili smo organizaciju dana šokačkih Hrvata. Taj dan će biti u

PRAVILA

HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA

„MIROLJUB“

U SOMBORU.

PRVA PRAVILA DRUŠTVA IZ 1936. G.

petak 27. srpnja kada će biti izložena prelijepa šokačna nošnja te stari predmeti koji su korišteni u obiteljima kroz dugi niz godina.

Očekujemo i ove godine velik odaziv djece, mladih i odraslih na proslavi naše Dužionice.

Franjo K.

Komentar u vezi članka iz novina 1937. g.

Ovaj napis na požutjeloj novinskoj hartiji po svoj prilici govori o "Dužionici" prvoj posli zvaničnog osnivanja "Miroljuba" a to je lito 1937. Datuma na tom komadu novina nigdi nema, a i piše "prva iza osnivanja". Dakle, ne i uopće prva.

Naime, prva "Dužionica" našega Društva je održana 1935. godine. To govore sada već malobrojni svidoci toga vrimena, šturi pisani podaci i već izblidile fotografije. Molimo naše drage čitaocce da to tako i prime.

*Potpredsjednik
Franjo Krajniger*

Šahovski memorijal

Od osnivanja Šahovske sekcije HKD "Miroljub" 1940. godine, organiziraju se godišnji turniri članstva za prvenstvo Društva. Već više godina turnir je memorijalni jer se igra na spomen na rano preminulog člana i šahovskog prvaka Društva **mr. Franju Matarića**, profesora.

Ovogodišnji Memorijal okupio je 20 šahista, dugogodišnjih članova. Nakon tromesečnih borbi, tek u posljednjem susretu odlučen je prvak. Prva tri mesta na tabeli zauzeli su: **Ilija Malinović** sa 16 poena; **Spomenko Bročilović** sa 15,5 poena i **Đura Durman** sa 14,5 poena.

Na završnoj svečanosti u utorak 29. 05. 2001. godine predsjednik Društva, **Alojzije Firanj**, prvaj trojici uručio je prigodne nagrade i poželio im i nove lipe rezultate.

Završnu svečanost uvećao je poseban gost, nekadašnji član HKUD "Vladimir Nazor" **Ljubomir Mašić**, internacionalni šahovski majstor. Prije početka simultanke protiv 14 šahista memorijalnog turnira, gospodin Mašić je izjavio: "Pre svega želim da Vam se zahvalim na pozivu da učestvujem na završnoj svečanosti povodom završetka turnira za prvenstvo Vašeg Društva odnosno Vaše sekcije. Šahovska sekcija ovog Doma ima dugu tradiciju. Moram i ovog puta da spomenem da sam kao srednjoškolar učestvovao na turnirima ovog Doma i tu sticao dragocena iskustva. Svako ko prati rad ove sekcije mora konstatovati i masovnost i zavidan nivo. Stoga sam i ja svestan da ću večeras u ovoj simultanci morati uložiti dosta truda i pažnje ako želim postići solidan rezultat. Iskristio bih ovu priliku da čestitam rukovodstvu Hrvatskog doma na podršci a rukovodiocima Šahovske sekcije na trudu i uspesima koji postižu tokom niza godina."

Gost je simultanku rešio u svoju korist 10,5:3,5 i tako dokazao poznatu istinu: majstor je uvijek majstor, pogotovo ako je internacionalni. Poen za Društvo osvojio je **Branko Malbaša** (za lipotu igre bio je nagrađen), a po pola poena osvojili su **Tomislav Soldo**, **Andrija Četković**, **Spomenko Bročilović**, **Miloš Tumbas** i **Bogdan Latas**. Čestitamo im!

Na zajedničkoj večeri i tokom druženja duboko u noć igrane su brzopotezne i druge partije, te prepričavane dogodovštine sa turnira.

Svečanost je ovikovičio svojim snimcima majstor fotografije i stari član Društva **Petar Radojević**.

Ivan Kovač

Učesnici šahovskog turnira 2001.

Ovaj je pehar na prvom šahovskom turniru 1936. g. darovao Trijo Svorcan

Tribina u KUD-u "Vladimir Nazor"

U petak 18. 05. 2001. godine u 20 sati u prostorijama našeg Društva održana je tribina na temu: "Integracijski procesi među Hrvatima u Bačkoj tijekom dvadesetog stoljeća".

Predavanje je održao **Kalman Kuntić**, profesor povijesti iz Subotice, urednik redakcije programa na hrvatskom jeziku Radio Subotice. Kuntić je ujedno i poslanik u Skupštini Vojvodine.

Poslije zanimljivog predavanja bilo je prilike za razgovor na temu. Brojni slušatelji javljali su se za riječ postavljajući predavaču interesantna pitanja. Organizator tribine najavio je da će uskoro biti održana i druga slična predavanja na druge teme.

J. P.

SEMINAR O STVARANJU KAZALIŠTA NA ŠKOLJIĆU

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, na otoku Galovac (Školjić) održan je od 16. do 24. lipnja 2001. godine stručni seminar - STVARANJE KAZALIŠTA - za voditelje hrvatskih amaterskih kazališta u dijaspori.

Na seminaru su sudjelovali voditelji hrvatskih amaterskih kazališta iz Austrije, Belgije, Njemačke, Bosne i Hercegovine, Rumunjske i Vojvodine (Sombor i Subotica).

Sombor je predstavljala pročelnica i voditeljica Dramske sekcije HKUD "Vladimir Nazor" **Marija Šeremešić**.

Na Školjiću se okupilo jedanaest polaznika ovog seminara, koji su imali neka predznanja ali i želju da nauče još mnogo toga. Istinski je bio zadovoljan hrvatski književnik, **Miro Gavran**, čije su četiri drame polaznici seminara uvježbavali sa zagrebačkom redateljicom **Ninom Kleflin**. Što su naučili u Gavranovoj školi kreativnog pisanja i dramaturškog stvaralaštva, to su na poslijepodnevnim kazališnim probama učvršćivali, a svoja dostignuća su pokazali na završnoj predstavi koju je snimila i prikazala Hrvatska televizija. I tako su na Školjiću vrijedno učeći i vježbajući u tijeku dana, večeri provodili u odličnoj organizaciji **Nives Antoljak**, družeći se uz gitaru u tišini franjevačkog samostana.

Marija Šeremešić

Aktivnosti Folklorne sekcije HKUD-a "Vladimir Nazor" Sombor

U narednom tekstu bit će navedeno ono najznačajnije što se događalo u našoj sekciji u proteklom periodu od posljednjeg "Miroljuba".

Naši dragi gosti iz Zagreba, Hrvatski dječji folklorni ansambl "Ententin" priredio nam je veličanstveni koncert 19. 05. 2001. godine. Koncert je održan u velikoj sali našeg Društva. Svatko tko nije prisustvovao ovom koncertu je sigurno puno izgubio jer je jednostavno nevjerojatno da djeca od osam pa do sedamnaest godina mogu tako profesionalno održati koncert skoro dva sata. Na kraju tog divnog koncerta, naša Tamburaška sekcija zahvalila se pjesmom, tj. svirkom gostima iz Zagreba. Na kraju smo se svi ugostili i počastili do jutarnjih sati.

Dana 10. 06. 2001. godine gostovali smo u Kupusini na XXV. festivalu, koji je organizirao KUD "Petefi Šandor" iz Kupusine. Naša Folklorna skupina se predstavila izvornom igrom Duhovski običaji - "Kraljice" u novom aranžmanu, tj. koreografiji, koju je pripremio **Antun Knežević** u suradnji s "veteranima". Poslije mimohoda održan je nastup na otvorenoj bini i bili smo vrlo zapaženi.

Tijekom šestog mjeseca, točnije 16. i 17. gostovali smo u Slavskom Brodu (R. Hrvatska), gdje je održano tradicionalno tzv. "Brodsko kolo". Naime, 16. 06. 2001. stigli smo u Gundince, inače već u neku ruku tradicionalne prijatelje i odlične domaćine, i proveli sa njima prekrasan dan u druženju. Nakon druženja i veselo provedene noći, sutradan 17. 06. 2001. točno u 12 sati prisustvovali smo sv. misi u prekrasnoj crkvi u Gundincima. Poslije mise, ispred crkve odigrali smo kao gosti par naših bunjevačkih igara a nakon toga zajedno s našim domaćinima Gundinčanima. Toga dana svi smo zajedno otišli u Slavonki Brod na čuveno "Brodsko kolo". S obzirom na vremenske uvjete nije održan tradicionalni mimohod svih sudionika, ali je zato druženja, pjesme i igre bilo na pretek.

Naše predstavljanje bilo je predviđeno u udarnom terminu, tj. kada se birala najljepša Hrvatica, gdje smo i mi imali naše dvije predstavnice. To su bile **Miloš Klaudija**, (nosila je bunjevačku nošnju - svila) i **Miloš Katarina** (nosila je bunjevačko ruvo). Bile su veoma zapažene i ostavile su više nego odličan dojam kako na žiri, tako i na publiku.

Naša Folklorna sekcija je nastupila sa tzv. "Ljeljama" ("Kraljicama") i bez obzira na dugo čekanje za nastup (preko 12 sati) odigrano je veoma korektno i profesionalno.

Folklorna sekcija gostovala je 6. 07. 2001. godine na otvorenoj bini doma Vojske Jugoslavije, a po pozivu KUD-a "Sombor" iz Sombora. Povod našeg gostovanja bio je poziv za učešće na IV. Međunarodnom festivalu folkloru. Nastup naše Folklorne sekcije je bio veoma zapažen, što se moglo čuti po aplauzu publike i čestitkama od strane drugih sudionika ovog festivala. Inače, naše Društvo je bilo domaćin gradskom KUD-u tri dana 6.-8. 07. 2001. godine gdje su u našoj velikoj sali u završnoj večeri gosti iz Skoplja održali svoj cjelovečernji program. Druženja i veselja je bilo na pretek do ranih jutarnjih sati.

Naša Folklorna sekcija je u velikim pripremama za predstojeće žetvene svečanosti, kako u Somboru tako i u Subotici. Svakako, o svemu tome ćete biti obaviješteni u narednom broju "Miroljuba". Do tada puno pozdrava a folklorasima želimo puno uspjeha u njihovom radu.

S poštovanjem!

Antun Knežević

"Meldovanje" u Bedekovčini

Na poziv udruge "Barbara" članovi Dramske sekcije HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora bili su u posjeti od 29. lipnja do 1. srpnja Bedekovčini u Republici Hrvatskoj.

U prepunoj dvorani prikazali su komediju "Meldovanje". Publika im je oduševljeno zahvalila dugotrajnim aplauzom.

Sljedećeg dana organiziran je izlet u Stubičke toplice, Gornju i Donju Stubicu, gdje su članovi naše sekcije posjetili Muzej i spomenik Matiji Gupcu. Nakon toga slijedila je posjeta svetištu Majke Božje Bistričke.

Prije odlaska kući članice "Barbare" upriličile su druženje uz muziku i oproštajnu večeru.

Duboko dirnuti pažnjom kojom su svo vrijeme bili obasipani, gosti su pozvali domaćine da ih posjete sljedeće godine u Somboru.

M. Šeremešić

Somborci ispred spomenika Matiji Gupcu

INTERNET

WWW.
TippNet
.co.yu

Internet provajding

Prodaja računara

Instalacija i održavanje računarskih mreža

Pojedinačni i grupni kursevi

(Windows, Word, Excel, Internet)

☎ (024)555-765 Braće Jugovića br. 5. Subotica
e-mail: support@tippnet.co.yu

TippTopp
System

PROSLAVA SVETOG ANTUNA

Kao i svake godine i ove je blagdan svetog Antuna obilježen na osobito svečan način u župnoj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u Lemešu. Koncelebriranu svetu misu predvodio je mjesni župnik velečasni **Antal Egedi**, uz prisustvo gostiju župnika iz Santova (Mađarska) i župnika iz Telečke. Među mnogobrojnim gostima našli su se i svećenici Srpske pravoslavne crkve iz Sombora i iz somborskog karmelićanskog samostana. Misno slavlje je uveličano kulturnim programom koji je priređen u organizaciji HKUD-a "Knezi Stipan Šimeta". U svojoj čestitki mjesnom župniku koji je taj dan slavio i svoj imendan gospođa **Marija Vaslović** istakla je značajan uticaj koji je imao sveti Antun u zaštiti napose siromašnih ističući da su najsirašnji upravo oni koji ne znaju ni tko su ni kamo pripadaju. Naglasila je također i značajnu ulogu župnika u obrazovanju mjesnog puka. Vrlo uspješan je bio nastup dječjeg zbora "Galeb" koji je pod ravnanjem **Marite Topić** ispjevao pjesmu u čast svetom Antunu. Nekolicina djece pojavila se u prelijepoj bunjevačkoj svili kao i u mađarskoj narodnoj nošnji u organizaciji mađarskog KUD-a "Német László". Svaku priliku u pjesmu ispjeva gospođa pa je nastupio najstariji i najmlađi član obitelji.

Pomalo južnjačkom štimungu doprinio je nastup KUD-a "Bratstvo-jedinstvo" koji je ispred crkve uz harmoniku odigrao jedno bunjevačko kolo, malo neuobičajeno za naše prilike ali svakako je njihovo pojavljivanje u nošnji u crkvi bilo vrlo impozantno.

A. Č.

TAMBURAŠKI BEND

U aktivnostima HKUD "Knezi Stipan Šimeta" u Lemešu djeluje i Tamburaška sekcija. U vrijeme pripreme ovog broja mladi tamburaši spremali su se za svoj prvi nastup međunarodnog karaktera. Od 9. do 16. srpnja tamburaši će boraviti u Internatu Hrvatske gimnazije u Budimpešti na ljetnoj školi tamburice koju vodi **Nela Skenderović**. Zajedno s drugim mladim ljubiteljima tamburice i naši učenici će svirati, učiti i družiti se sedmicu dana a kruna njihova rada bit će nastup u budimpeštanskoj katedrali. Iz Jugoslavije uz tamburaše iz Đurđina (Subotica), lemeški tamburaši jedini će ovog ljeta pohađati ovu školu tamburice.

Tamburaška sekcija djeluje od veljače ove godine i po

priči njihovog učitelja **Geze** iz Čonoplje vrlo su brzo napredovali i spremni su za prve nastupe. Mladi momci su malo skromniji ali osmijeh na njihovim licima govori da itekako vole to što rade ali i da im pohvala godi.

Veliki smjehak **Ivan, Josip, Stevan, Robika i Damir** upućuju i svojoj teti **Mandi (Manda Vidaković Lolaška)** koja je ne samo vjerni slušalac nego često i iznenadi djecu slatkišima, da prsti lakše po žicama klize.

O radu Tamburaške sekcije brigu vodi njezin pročelnik **Antal Petar** koji se brine o prostoru za vježbu, prevozu učitelja, a tu su uvijek uz nas naši **Stipan Alaga, Ivan Horvat i Josip Knezi**.

"Bit će nas i više, samo nam nabavite instrumente" poručuju tamburaši.

A. Č.

PRVI FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA

DONELA TE JESEN PANONIJO MOJA MILA

U organizaciji Hrvatskog kulturnog centra "Bunjevačko kolo" u Subotici u svečanoj sali toga Centra 22. lipnja održan je I. "Festival bunjevački pisama". Inicijatori ovog Festivala - ujedno i organizatori su **prim. dr. Marko Sente, Antuš Gabrić, Miroslav Kujundžić i Vojislav Temunović**. Kroz veoma dobro koncipiran program vodili su **Dušica Jurić i Ladislav Suknović**. Pred prepunom svečanom dvoranom i pomoćnom dvoranom gdje je bio postavljen video bim, izvedeno je petnaest originalno skladanih kompozicija koje do sada nisu izvođene, skladane su za tamburu i na jednom od hrvatskih dijalekata, ijekavici ili ikavici. Stručni žiri u sastavu: **prof. Đuro Rajković, maestro Berislav Skenderović, prof. Mira Temunović, mr. Josip Buljovčić i Ivana Petrekanić** za najbolji aranžman proglasili su pjesmu "Mila moja Panonija", autorice **Nele Skenderović** a po tekstu **Stipana Bašića Škarabe** koji je ujedno proglašen i za najboljeg tekstopisca. Ovu pjesmu je izveo **Siniša Kujundžić**. Za najbolju pjesmu Festivala po mišljenju stručnog žirija i publike proglašena je pjesma **DALEKO JE SUBOTICA** koju je izveo **Antun Letić Nune**, muziku i tekst je napisao **Vladislav Nađ Mićo**, a **Vojislav Temunović** potpisuje aranžman.

Za najboljeg interpretatora proglašen je **Josip Francišković** koji je izveo pjesmu "Opili me jorgovani" na tekst **Marka Sentea** a koju je uglazbio **Branko Ivanković Radak**.

Na Festivalu je nastupio i naš Somborac **Emil Antunić** koji je izveo pjesmu "Donela te jesen" za koju je tekst napisao **Marko Sente** a autor muzike i aranžmana je **Antuš Gabrić**.

Kao gost večeri nastupio je **Zvonko Bogdan**. Festival je bio više nego uspješan a najviše sama ideja o ustanovljavanju ovakvog festivala, čime se ne samo otkrivaju mladi talenti nego se i popularizira bunjevačka tamburaška glazba ali, ono što je možda najbitnije, čuva od zaborava pisma bunjevačka.

A. Č.

MLADI BEREŽANI MEĐU NAJBOLJIMA

U prošlom broju "Miroljuba" obavijestili smo vas o lijepom uspjehu naše najmlađe folklorne grupe. Poslije općinske i zonske smotre naši najmlađi folklorišti plasirali su se na pokrajinsku smotru. Međutim, nadležna komisija je našu djecu umjesto na pokrajinsku smotru poslala direktno na Smotru narodnog stvaralaštva djece Srbije. Ova je smotra, kao i ranijih godina, održana u **Kraljevu**, tj. **Ratini**.

Po dolasku u Kraljevo 25. 05. ove godine našu djecu su dočekali njihovi vršnjaci iz KUD-a "Abrašević" Kraljevo te ih povelu kućama na odmor i prenoćište. Narednog dana poslije kraćeg mimohoda ulicama Kraljeva i pozdravnog govora gradonačelnika išlo se u Ratinu gdje je održana smotra. Nastupilo je dvanaest folklornih skupina te gosti iz Makedonije i Bugarske. Svojim nastupom i nošnjom naša djeca su privlačila na sebe pažnju drugih sudionika i publike. Dobili su pohvale za originalne korake, nošnju i koreografiju. Ovo nije bio kraj.

Poslije povratka iz Kraljeva i zapaženog nastupa naši folklorišti su pozvani od strane Saveza amatera Srbije iz Beograda da sudjeluju 28. 06. ove godine na Smotri dječjih folklornih ansambala Jugoslavije u Koštunićima. Ovako veliki uspjeh na folklornom polju do sada nije ostvarila ni jedna naša skupina iz Bačkog Brega. Na ovoj smotri bili smo jedina grupa iz Vojvodine. Nastup naše djece bio je zapažen a svojim nastupom i nošnjom privukli su na sebe pažnju mnogih.

Poslije ovog nastupa dobili smo mnogo poziva za razna gostovanja, ali to naša skromna sredstva financiranja nikako ne mogu dozvoliti. Ipak nam je drago da su naša djeca bila u samom vrhu folklornog stvaralaštva u Jugoslaviji.

Marin Katačić

Djelovanje KUDH-a "Bodrog"

U Bačkom Monoštoru je tijekom veljače osnovano Kulturno-umjetničko društvo Hrvata "Bodrog".

Od samog osnutka članovi Društva vrijedno rade na njegovanju običaja šokačkih Hrvata.

Iako je Društvo tek nedavno osnovano i započelo s radom, mladi folklorišti već su imali svoje gostovanje na Dječjem festivalu u Tavankutu.

Ovih dana izvorna grupa priprema se za nastup na otvaranju izložbe "Šokački mozaik" i za mimohod na žetvenim svečanostima Dužionice 2001. koju organizira HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora.

Poslije ovih nastupa članovi KUDH-a "Bodrog" gostovat će na svečanostima Dužijance 2001. u Subotici.

M. Šeremešić

Proštenje u Bačkom Monoštoru

Na svetkovinu apostolskih prvaka sv. Petra i Pavla 29. lipnja ove godine u Monoštoru je svečano proslavljeno proštenje. Toga dana selo su pohodili mnogi gosti. Najvažnija gošća bila je **dr. Jasmina Kovačević**, generalna konzulica R. Hrvatske iz Subotice. Ovo je bio njen prvi posjet Bačkom Monoštoru.

Dr. Kovačević su dočekali predstavnici kulturnog, političkog i crkvenog života Hrvata Monoštora i Sombora. Članovi Kulturno-umjetničkog društva Hrvata "Bodrog" iz Bačkog Monoštora u narodnim nošnjama predali su visokoj gošći prigodne darove te izveli prigodni program.

U sklopu dužeg razgovora s domaćinima dr. Kovačević se interesirala kako žive Hrvati u ovom mjestu. Ona je bila i na sv. misi u mjesnoj crkvi.

J. P.

Hrvatsko izaslanstvo u Subotici

Izaslanstvo Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske boravilo je u Subotici od 12. do 14. srpnja 2001. Izaslanstvo je predvodio **dr. Nenad Prelog**, zamjenik ministra vanjskih poslova, u pratnji **Gorana Rotima**, savjetnika, **prof. Nevenke Grđinić**, načelnice Odjela za manjine i iseljeništvo i **Ivane Sutlić Perić**.

Hrvatsko izaslanstvo su primili **Ištvan Išpanović**, predsjednik Skupštine općine Subotica i **mr. Bela Tonković**, dopredsjednik Skupštine općine Subotica.

Visoki hrvatski dužnosnici su imali radni sastanak s urednicima sredstava informiranja na hrvatskom jeziku u Vojvodini, prisustvovali su obilježavanju 11. obljetnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, sjednici Foruma hrvatskih institucija...

Teme u brojnim razgovorima bili su uvjeti života i rada brojne hrvatske zajednice u Vojvodini kao i mogućnosti poboljšanja suradnje s matičnom državom. U ovim razgovorima su sudjelovali i predstavnici somborskih Hrvata.

J. Pekaović

Na svečanosti u DSHV - mr. Bela Tonković, dr. Jasmina Kovačević, prof. Nevenka Grđinić i dr. Nenad Prelog

Uredila: Marija Šeremešić

PČELICA

STRANICA ZA MLADE, MLAĐE I NAJMLAĐE

PREMIJERA

Dramska radionica "PČELICA" HKUD-a "Vladimir Nazor" iz Sombora izvela je 24. svibnja premijeru suvremene bajke o djeci i za djecu "Ivica i Marica - na naš način" u velikoj sali HKUD-a.

Tekst za ovu bajku napisala je i predstavu režirala Marija Šeremešić, a u predstavi su glumili: Bojana Jozić, Marija i Arijana Škoručak, Ivana Maunić, Jelena Varga, Milana Milošević, Snežana Nađ, Klara i Lidija Jobađi, Kristina Dorotić, Ivan Blaško, Kristina Marković i Monika Vekonj (na slici desno).

Nakon veoma uspješne izvedbe, glumci su bili pozdravljeni dugotrajnim aplauzom brojnih gledatelja.

ŠRM

DJECA UČE OD NAČINA NA KOJI ŽIVE

Dijete koje živi s podsmijehom uči da bude stidljivo.

Dijete koje živi sa zamjerkama uči da osuđuje druge.

Dijete koje živi s istinom uči se pravdi.

Dijete koje živi s pohvalama uči se da poštuje.

B. Rassel

Svi na more...

Učesnici dramske radionice "Pčelica" Bojana Jozić, Snežana Nađ i Ivan Blaško boravit će tijekom srpnja u Novom Vinodolskom. Oni će tamo posjetiti školu hrvatskog jezika, kupati se, sunčati se i prikupljati snagu za rujnu kada će nastaviti igrati predstavu "Ivica i Marica - na naš način" za osnovce iz Sombora.

TIHO, O TIHO GOVORI MI JESEN

Tiho, o tiho govori mi jesen:
Šuštanjem lišća i šapatom kiše.
Al zima srcu govori još tiše.
I kad sniježi, a spušta se tama,
U pahuljama tišina je sama.

Dobriša Cesarić

Drage moje pčelice!

Pošto ste se razletjele, poklanjam vam stihove Dobriše Cesarića za lijepo ljeto.

Dobriša Cesarić

SLAP

Teče i teče, teče jedan slap.
Što u njem znači moja mala kap?

Gle, jedna duga u vodi se stvara
I sja i dršće u hiljadu šara.

Taj san u slapu da bi mogao sjati
I moja kaplja pomaže ga tkati.

VOČKA POSLJE KIŠE

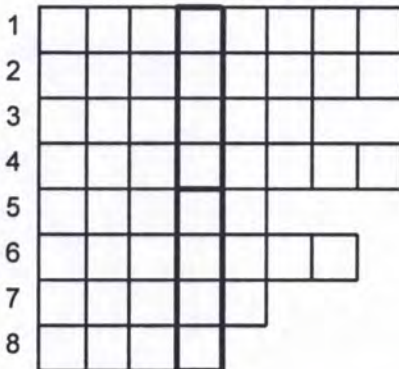
Gle malu vočku poslije kiše:
Puna je kapi, pa ih njiše.
I bliješti, suncem obasjana,
Čudesna raskoš njenih grana.

Al nek se sunce malko skrije,
Nestane sve te čarolije.
Ona je opet, kao prvo,
Obično, malo, jedno drvo.

NAGRADNA KRIŽALJKA

1 2 3 4 5 6 7 8

Vodoravno:

1. Manje od brijega
2. Slana sjemenka
3. Čuva stado
4. Okolo
5. Žensko ime
6. Strujanje zraka (mn.)
7. Dio ispod ruke
8. Prašina

Točno rješenje poslati na adresu HKUD-a.

POSJET SAVEZNOG MINISTRA NACIONALNIH I ETNIČKIH ZAJEDNICA RASIMA LJAJIĆA

"Novi pristup Jugoslavije pitanju nacionalnih i etničkih zajednica ogleda se u označavanju nacionalnih manjina kao faktora razvoja ukupne stabilnosti društva, mirne koegzistencije, razvoja multikulturalnog društva, odnosno kao ključnog čimbenika na putu unapređenja multietničkih odnosa, razvoja tolerancije i kulture dijaloga" - rekao je savezni ministar nacionalnih i etničkih zajednica **Rasim Ljajić**, 20. srpnja u Subotici, na okruglom stolu na kojemu je predstavljen Nacrt saveznog zakona o nacionalnim manjinama.

Predstavljajući novi koncept manjinske politike Savezne Republike Jugoslavije u Subotici, sredini koja je kroz vjekove živjela multietničnost, Ljajić je istaknuo da samo donošenje zakona neće riješiti sve probleme jer postoje antagonizmi koji će zahtijevati rješavanje ove problematike kroz duže vrijeme i uz dobro osmišljenju aktivnost.

"Veliki i značajan iskorak bit će kada se u našoj zemlji iz faze mržnje s ubijanjima, prijeđe u fazu mržnje bez ubijanja" - naglasio je savezni ministar **Rasim Ljajić**.

Kako je na tom skupu istaknuo čelni čovjek ekspertnog tima za izradu Zakona o nacionalnim manjinama akademik **Vojislav Stanovčić**, cilj je integrirati manjine u društveni i politički život ove zemlje bez asimilacije, ali i getoizacije.

Pokrajinski tajnik za nacionalne manjine, upravu i propise **dr. Tamás Korhecz** ukazao je tom prigodom na novine

u Nacrtu zakona o nacionalnim manjinama. Prvi put bi se pravnim aktom detaljno regulirala upotreba nacionalnih simbola, službena upotreba manjinskih jezika na saveznoj razini, zastupljenost manjina u politici, zaštita stečenih prava i mogućnost formiranja nacionalnih vijeća. Treba reći i to da se ekspertni tim koji je radio na pripremi ovog Nacrta zakona nije usuglasio oko nabiranja manjina u ovom dokumentu.

U tijeku je javna rasprava i sve relevantne političke stranke, predstavnici manjinskih zajednica i nevladine organizacije dobile su tekst Nacrta zakona na uvid. Pri kraju godine očekuje se da će konačnu sudbinu Zakona o manjinama, u čijoj su izradi sudjelovali i eksperti Savjeta Europe i OEBS-a, odrediti zastupnici Savezne skupštine.

Statistički podaci pokazuju da je Savezna Republika Jugoslavija multietnička, multikonfesionalna i multikulturalna država u kojoj 33,7 posto stanovnika čine predstavnici nacionalnih i etničkih zajednica.

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 1991. godine, ukupan broj Albanaca u Jugoslaviji je oko 1.700.000, Jugoslavena oko 350.000, Mađara 340.000, Bošnjaka 336.000, Roma 143.000, Hrvata 111.000, Slovaka 67.000, Makedonaca 47.000, Rumunja 42.000, Bugara oko 27.000, Bunjevaca 21.000, Rusina 18.000, Vlaha 17.000 i Turaka 11.000. Prava slika etničke strukture Jugoslavije očekuje se poslije novog popisa stanovništva koji je predviđen za sljedeću godinu.

Dušica Jurić

PAORSKA PISMA

Obasjale zvizde nebo
obasjalo sunce dan
svud po polju cviče cveta
svečani je danas dan.

Proslavljat dužionicu
običaj je od davnina
prenosimo taj običaj
sa oca na sina.

Vojvodina naša draga
ime naše ponosito
bogatstvo je neizmerno
kad se poljem klati žito.

I kad kiša pada
i sunce kad sija
seljaku je uvijek
zemlja najmilija.

I sunce kad sija
i kiša kad lije
nikada se zemlje
odrekao nije.

Od jutra do mraka
na njoj vridno radi
a bogata jesen
trud će da nagradi.

Kata Šteli, rođ. Kalčan

ŽITO

Klasje nabreklo
na ovoj ravnoj
zemaljskoj grudi.
Njiše se more žita
i u srcu mi čežnju budi.

Žitnica talasa, miriši,
uspomena stara,
ori se pisma u
moru žita
a oštra kosa po
žitu para.

Sunašce žeže, žute
se žita, košulja
znojna, radosti puno
u srcu skrto.

To sitno sime
i puno ljudskog mara
sazdano u kruvu
donosi mir
to sime Božjeg dara.

Cecilija Miler

MIROLJUB (izlazi 4 puta godišnje). Izdaje Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Vladimir Nazor", 25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26. tel. 025/38-173; fax: 025/26-019.

Uredništvo: Josip Pekošević - glavni i odgovorni urednik, Antonija Čota - zamjenik glavnog urednika, Franjo Ivanković - tehnički urednik, Cecilija Miler, Alojzije Firanj, Franjo Krajniger, Zoran Čota, Ivan Burnać. Prijelom teksta: mr. Ervin Čeliković.

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583 / 2. 02. 1998.

Tisak: Štamparija "PRINTEX" Subotica, Stipe Grgića 58, tel. 024/554-435.

E-mail: v-nazor@sombor.com

Web strana: tippnet.co.yu/media/miroljub

Naklada: 900

KAŽITE "A-A-A"

Da li ste se nekad upitali zašto liječnik na početku pregleda od vas traži da isplazite jezik? On time jednim jednim pogledom može otkriti mnoge skrivene bolesti. Jezik je živčanim sustavom direktno povezan sa mozgom i većinom unutrašnjih organa. Ako je vaš jezik vlažan, tamnoružičast i prekriven sitnim, gromuljičastim ispupčenjima - blago vama, vi ste zdravi!

Sljedeće promjene na jeziku ukazuju na oboljenja.

BIJELO OBLOŽEN: oboljenje želuca ili crijeva, predznak gripe ili upale ždrijela.

SUH: siguran znak značajnog gubitka tečnosti iz organizma (Dehidratatio), npr. kod upornih proljeva ili kod nedostatnog unosa tekućine. Kod starijih ljudi često nedostaje osjećaj žeđi. Dnevno je potrebno unijeti u organizam bar dvije litre tekućine (u to se ne ubrajaju žestoka alkoholna pića i kava, jer oni ODUZIMAJU tečnost iz organizma)!

GLADAK I SIV: Obavezno se obratite liječniku!

Uzrok može biti malokrvnost, manjak željeza u organizmu ili maligno oboljenje.

MRK I NATEČEN: Moguće kronično oboljenje bubrega. Dalji uzroci: šećerna bolest, visoki krvni tlak ili zakrećenje arterija (arterioskleroza).

BIJELE MRLJE SA CRVENIM RUBOVIMA: znaci su gljivičnog oboljenja, u sklopu općeg slabljenja imunološke obrane organizma. Po mjestu pojavljivanja ukazuju na oboljenja sljedećih organa: vrh jezika - ždrijelo i želudac, sredina jezika - gušterača (pankreas), strane jezika - jetra, žuč i slezena.

GLADAK I CRVEN: Naročito kod žena ukazuje na malokrvnost prouzrokovanu manjkom željeza, vitamina B12 i solne kiseline. Uraditi pretrage krvi. Jesti grah, grašak, papriku, špinat, blitvu i izbjegavati alkoholna pića.

Dr. Ambroncius

Ponašanje kod grmljavinskih nepogoda

U ljetnje doba česte su nepogode praćene grmljavinom. Ova prirodan pojava, spektakularna, kod mnogih ljudi izaziva iskonski veoma snažan osjećaj straha. Taj strah se može donekle smanjiti ako se znaju pravila ponašanja za vrijeme grmljavinskih nepogoda. Najhitnije se sklonite u zgradu ili automobil. Ako ste u slobodnoj prirodi, čučnite da biste bili što niži, munja uvijek udara u najvišu točku! Nipošto se ne sklanjajte pod drveće. U zgradi (kući) ne dirajte vodovodnu i telefonsku instalaciju jer one, za razliku od električne instalacije, nemaju osigurače. Obavezno isključite televizor i radio aparat.

Dr. Ambroncius

Traženje kontaktnog sočiva

Suvremena kontaktna sočiva su tako tanka da se skoro i ne primjećuju. Nažalost, to je tako i kada slučajno ispadnu. Ako vam se to dogodi, najlakše ga je pronaći baterijskom lampom usmjerenom paralelno s podlogom. Svjetliti u raznim smjerovima a sočivo će reflektirati svjetlost!

Dr. Ambroncius

Ponovno o rajčici

(nastavak teksta objavljenog u "Miroljubu" br. 6-7 iz 1999. godine "Rajčica rajska poslastica")

Znamo da rajčica smanjuje rizik od nastajanja malignih oboljenja i venskih tromboza. Folne kiseline rajčice čuvaju živčani sustav, a aminokiselina Tyramin stvara dobro raspoloženje. Oligoelement krom, koji se od sveg povrća u dovoljnoj količini nalazi samo u rajčici, odgovoran je za metabolizam šećera i masti, te povoljno utječe kod dijabetesa i povišenog holesterola.

Lycopin, karotinoid koji rajčici i daje crvenu boju, značajan je naravni lovac slobodnih radikala (uzročnika nastajanja malignih oboljenja). Istraživanja sveučilišta u Harvardu (SAD) dokazuju da on značajno snižava mogućnost nastanka malignih oboljenja pluća, želuca, crijeva, gušterače, prostate i dojke. Najnovija istraživanja Rowett instituta u Škotskoj su dokazala da rajčica štiti organizam od tromboza mozga, ("šlog") srca i krvnih sudova. Značajna novina je da je dokazano da se i u kuhanoj rajčici, pa čak i u kečapu od rajčice, još uvijek nalaze dovoljne količine zaštitne tvari Lycopina.

Naš kandidat za sveca

GERARD TOMO STANTIĆ

/1876-1956/

Tomo Stantić rođen je u Đurđinu kraj Subotice 16. rujna 1876. godine od roditelja Jose i Đule /Julije/ r. Jagić. Tomina majka je ubrzo poslije udaje ostala udovica, a i otac mu je bio udovac s troje maloljetne djece. Joso i Đula imali su u braku sedmero djece od kojih je Tomo bio najmlađi te su ga od milja zvali Tomica. Tomo je kršten u crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmoku. Djetinjstvo provodi na rodnom salašu. Pučku školu pohađao je u Đurđinu, a gimnaziju u Subotici i Kaloči. Teologiju je studirao na Učilištu svoga reda u Đeru.

Tomo Stantić stupio je u Karmelski red 9. rujna 1896. godine u Grazu u Austriji kada je imao 20 godina. Svećenički red primio je 1902. godine, a naredne godine položio je jurisdikcijski ispit te tako mogao vršiti sve svećeničke ispite. Te godine, 1903. karmelićani na teritoriju mađarske države postaju poluprovincija koja se odvojila od Austrije. Već u prvim godinama svećeničkog i redovničkog života o. Gerard vršio je više odgovornih službi unutar nove zajednice. To je samo potvrda da je bio cijenjen od svoje subraće. Iz Đera o. Gerard je premješten u samostan u Budimpeštu. Godinu dana kasnije, 1904. mladi karmelićanin premješten je u Sombor. Somborski samostan tek je bio utemeljen i u njega dolaze četvorica karmelićana.

O. Gerard, sin bačkih ravnica, od mladih dana redovničkog života, učenik je sv. Ivana od Križa. On je pokušao učenje sv. Ivana od Križa pretočiti u jezik svoga naroda kojega je osobito ljubio. Već u nastupnoj svojoj propovijedi on je rekao kako je postavljen prvenstveno u Sombor da bude na raspolaganju Hrvatima koji žive u gradu i na okolnim salašima i selima.

Među somborskim vjernicima o. Gerard je bio izuzetno omiljen i cijenjen. Zato je nazivan "Tješiteljem svake duše, a posebno bolesnika" i "pravom Zvijezdom Danicom" što stoji zapisano u časopisu "Neven" iz 1918. godine. Naš o. Gerard uživao je veliki ugled u cijeloj Bačkoj. On je živio pokornički i vrlo skromno. Često se uzdržavao od hrane i pića te spavao na golim daskama iako je bio krhka zdravlja.

Neposredno poslije Drugog svjetskog rata u crkvi karmelićana u Somboru bilo je mnogo ministranata. Imao sam čast biti među tim sretnicima koji su služili o. Gerardu kod sv. mise. Mi smo ministranti posebno cijenili o. Gerada i od milja smo ga zvali

Grgo. Njemu je bilo posebno drago kada je mogao obilaziti stare i nemoćne. Obilazio je sve salaše i pokazivao je veliku strpljivost u slušanju i davanju korisnih savjeta.

O. Gerard Tomo Stantić umro je u Somboru 24. lipnja 1956. godine. Na njegovu sprovodu bilo je više od deset tisuća vjernika. Njegovo tijelo položeno je ispod crkve sv. Križa u Somboru da bi kasnije bilo preneseno u kapelicu koja se nalazi u neposrednoj blizini iste crkve i koja je danas grobnica karmelićana.

Kada je u Subotičkoj biskupiji 1985. godine pokrenut postupak za njegovo proglašenje blaženim i svetim tada su njegovi posmrtni ostaci preneseni u crkvu karmelićana u Somboru. I mi, njegovi ministranti, dajemo skroman doprinos postupku proglašenja o. Gerarda blaženim i svetim.

O o. Gerardu redovito možemo čitati priloge na stranicama vjerskog mjesečnika "Zvonik" koji se izdaje u Subotici, a dostupne su i dvije knjige, koje je izdao najbolji poznavatelj o. Gerarda, o. Ante Stantić. Knjige možete nabaviti kod karmelićana u Somboru.

Svake godine na dan smrti o. Gerarda u crkvi karmelićana u Somboru održava se svečana biskupska misa na kojoj se posebno propagira štovanje o. Gerarda, našega prvog Božjeg ugodnika.

Josip S. Pekanović

